

Brusel 22. září 2023
(OR. en)

13168/23

SOC 619
EMPL 441
EDUC 359
ECOFIN 897
DIGIT 187

POZNÁMKA

Odesílatel:	Předsednictví
Příjemce:	Výbor stálých zástupců / Rada
Předmět:	Evropský semestr 2023: Dopad nových technologií na pracovní sílu: směrem ke spravedlivé digitální transformaci – politická rozprava

S ohledem na politickou rozpravu na zasedání Rady pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele (EPSCO) dne 9. října 2023 naleznou delegace v příloze poznámku předsednictví pro řízení rozpravy k výše uvedenému tématu.

**Rada pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele – zaměstnanost
a sociální věci**

Evropský semestr 2023:

Dopad nových technologií na pracovní sílu: směrem ke spravedlivé digitální transformaci

Evropská unie a její členské státy se již dlouho potýkají s potřebou řešit budoucí velké výzvy společně všem světovým ekonomikám a společnostem, které souvisejí s ekologickou transformací, digitalizací, demografickými změnami a vylidňováním části jejich území.

Evropská rada v „Nové strategické agendě 2019–2024“¹ se zvláštním ohledem na digitalizaci uvedla, že se v nadcházejících několika letech dále zrychlí digitální transformace, což bude mít dalekosáhlé účinky, a že naše politika musí být formována způsobem, který odpovídá hodnotám naší společnosti, prosazuje inkluzivnost a je nadále slučitelný s naším způsobem života.

Komise na základě toho v roce 2020 ve svém sdělení „Formování digitální budoucnosti Evropy“² oznámila, že je připravena zaměřit se na tři hlavní cíle, jež mají zajistit, aby digitální řešení pomohla Evropě projít digitální transformací svým vlastním způsobem, který respektuje její hodnoty: technologie, které slouží lidem, spravedlivá a konkurenceschopná ekonomika a evropský způsob digitální transformace, který posiluje naše demokratické hodnoty, respektuje naše základní práva a přispívá k udržitelné a klimaticky neutrální ekonomice efektivně využívající zdroje.

Digitální transformace a její dopad na zaměstnanost, na dovednosti, které podniky a pracovníci potřebují, a na pracovní podmínky a pracovní vztahy představují obrovskou výzvu pro politiky zaměstnanosti, práce a sociální ochrany, jakož i pro sociální dialog.

Digitalizace přináší hlubokou transformaci způsobu výroby zboží a poskytování služeb. Ačkoli je nereálné přemýšlet o tom, že nové technologie mohou plně nahradit lidi, rostoucí automatizace procesů vede ke vzniku nových povolání, k úplné transformaci dalších a k vymizení mnoha dalších, jež se stávají zastaralými nebo nadbytečnými.

¹ Závěry Evropské rady, 20. června 2019.

² Sdělení „Formování digitální budoucnosti Evropy“, 19.2.2020, COM (2020) 67 final.

Technologická revoluce může vytvořit nové pracovní příležitosti a odstranit stávající rozdíly v účasti na trhu práce. Lze například očekávat, že umělá inteligence a robotika samy o sobě vytvoří v příštích pěti letech na celém světě téměř 60 milionů nových pracovních míst³. Za předpokladu, že budou zavedena politická opatření účinně řešící otázky digitální propasti, může digitalizace prospět i venkovským a izolovaným oblastem, které jsou obzvláště vystaveny dopadům stárnoucí společnosti a vylidňování.

Digitalizace má navíc významné důsledky, pokud jde o právo na inkluzivní a kvalitní vzdělávání, odbornou přípravu a celoživotní učení stanovené v zásadě č. 1 evropského pilíře sociálních práv. Digitální transformace více než kdy jindy vyžaduje, aby existovala možnost získávat a aktualizovat digitální dovednosti, aby se všichni občané mohli plně zapojit do společnosti a aby podniky a pracovníci mohli úspěšně zvládat změny, k nimž dochází na trhu práce.

V rozhodnutí o vyhlášení Evropského roku dovedností⁴ se připomíná, že v EU více než 90 % profesí v Unii vyžaduje základní úroveň digitálních znalostí, avšak přibližně 42 % občanů v Unii, včetně 37 % pracujících, nemá základní digitální dovednosti.

Opatření na úrovni EU, na vnitrostátní, regionální nebo místní úrovni přijatá za účelem dosažení cílů stanovených v uvedeném rozhodnutí by měla přispívat k dosažení cílů EU pro rok 2030 stanovených v Akčním plánu pro evropský pilíř sociálních práv. Konkrétně to mimo jiné znamená, že alespoň 60 % všech dospělých by se mělo každoročně účastnit odborné přípravy a že alespoň 80 % osob ve věku 16–74 let by mělo mít základní digitální dovednosti, což je předpokladem pro začlenění a účast na trhu práce a ve společnosti v digitálně transformované Evropě.

Dopad využívání umělé inteligence na pracovní podmínky a práva pracovníků je navíc stále významnější. Používání systémů umělé inteligence může pracovníkům a podnikům přinést mnoho výhod. Přináší však také problémy, například když společnosti delegují manažerské a organizační úkoly na algoritmy, čímž zvyšují jejich schopnost kontroly.

³ Sdělení „Silná sociální Evropa pro spravedlivou transformaci“, dokument ST 5353/20.

⁴ Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/936 ze dne 10. května 2023 o Evropském roku dovedností (Úř. věst. L 125, 11.5.2023, s. 1).

Automatizovaným rozhodovacím systémům jsou stále více svěřovány ústřední aspekty pracovních vztahů a pracovních podmínek, jako je nábor a výběr pracovníků, přidělování úkolů a hodnocení výkonu práce, kariérní postup a ukončování smluv.

Používání těchto automatizovaných systémů může být pro pracovníky přínosné, například v podobě zvýšení jejich produktivity, podpory inkluzivnosti nebo větší bezpečnosti na pracovišti. Může však způsobit vznik závažných nových rizik, jako je algoritmická předpojatost, která může narušit základní zásady a práva na pracovišti. V rozporu s cíli Unie rovnosti⁵ mohou šířit diskriminaci na základě zdravotního postižení, rasového nebo etnického původu, náboženského vyznání nebo přesvědčení, genderu, věku nebo sexuální orientace.

Politiky zaměstnanosti a na trhu práce musí poskytovat dostatečné záruky pro vhodnou, spravedlivou a účinnou reakci na tuto realitu a zajistit, aby technologický rozvoj šel ruku v ruce s odpovídajícími pracovními podmínkami, pracovní a sociální ochranou. V této souvislosti by umělá inteligence a používání algoritmů měly podléhat lidské kontrole a měla by být prosazována digitalizace ve prospěch pracujících, přičemž by měla být respektována jejich individuální i kolektivní práva.

Některé země například přijaly právní předpisy týkající se povinnosti společností zajistit algoritmickou transparentnost a informovat zástupce zaměstnanců o jejím využívání při organizaci práce.

Při používání technologií na pracovišti musí být zajištěna sociální spravedlnost, začlenění, rovnost, práva pracovníků a zdraví a bezpečnost. Stejně jako tvrdíme, že ekologická transformace musí být spravedlivá, musí být cílem našich veřejných politik také spravedlivá digitální transformace v souladu s evropským pilířem sociálních práv a evropským prohlášením o digitálních právech a zásadách⁶. To znamená, že by měly být zajištěny příležitosti pro rozvoj ekonomické činnosti a zlepšení kvality zaměstnání a pracovních podmínek a mělo by se zabránit negativním hospodářským a sociálním dopadům na práva pracovníků.

⁵ Přehled právních předpisů EU a iniciativ proti diskriminaci viz: [Unie rovnosti \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/e300042/1/161220main_en.pdf).

⁶ [Evropské prohlášení o digitálních právech a zásadách | Formování digitální budoucnosti Evropy \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/e300042/1/161220main_en.pdf).

V rámci evropského semestru byla pravidelně zdůrazňována potřeba reforem a investic, které podporují digitální transformaci. Roční analýza udržitelného růstu 2023 označila tato opatření za zásadní pro posílení hospodářské základny EU, pro podporu zakládání podniků a podnikání a řešení nedostatku digitálních dovedností jakožto zvláštní výzvy, kterou je třeba v zájmu posílení spravedlnosti a konkurenceschopnosti řešit.

V této spravedlivé digitální transformaci mají klíčovou úlohu sociální partneři. Trojstranný a dvoustranný sociální dialog a kolektivní vyjednávání na všech úrovních jsou klíčovými nástroji pro analýzu, definování a provádění politik plně přizpůsobených potřebám zaměstnavatelů a pracovníků.

V tomto kontextu vybízíme ministryně a ministry, aby si vyměnili názory na tyto otázky:

- Jaké nové iniciativy by mohly být zahájeny na úrovni EU s cílem monitorovat a řešit dopad nových technologií na zaměstnanost, dovednosti, práva pracovníků, pracovní podmínky, pracovní vztahy a sociální práva?
- Jak můžeme zajistit, aby digitální transformace byla spravedlivá? Jak může evropský semestr pomoci členským státům přijmout vhodná opatření? Jaká je úloha trojstranného a dvoustranného sociálního dialogu?